

textibus modo indicatis, ex his B. Pauli, Rom. VI, 9, verbis: Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur; et ex fide Ecclesiae.

Ad sextum. De fide est, contra Origenistas, Christum pro damnatis, ut damnatis, non mortuum esse, ac proinde nullum meritis ejus ex inferno liberatum fuisse aut liberandum esse; nam ubique, in Scripturis sacris, in Patribus et in cunctis traditionum monumentis, pœnæ damnatorum exhibentur ut æternæ. Ergo. Diximus, *ut damnatis*; quia damnati, dum in præsentis vita degebant, gratiæ Christi participes fieri poterant.

Ad septimum, dicimus Christum pro cunctis hominibus mortuum esse, quod in *Tractatu de Gratia*, cap. 4, § 2, sect. 7, probatur.

Quæritur an Christus ab æterno fuerit prædestinatus.

R. affirmative. Nam Deus ab æterno tulit decretum quo Christus in tempore exstiturus esset: at Christus, ut homo, gratis erat donandus, et ad gloriam æternam infalibilibiter deducendus: ergo merito dicitur *prædestinatus Filius Dei in virtute*, Rom. I, 4, supposito quod hic de vera prædestinatione agatur: multi quippe volunt hæc verba significare Christum declaratum esse Filium Dei in virtute, id est, in potentia miraculorum. Nihilominus prædestinatus est.

CAPUT NONUM.

DE CULTU CHRISTO ET CRUCI EJUS DEBITO.

Cultus generatim est actus quo alterum veneramur propter ipsius excellentiam, et in testificationem nostræ erga illum submissionis. Tria complectitur, scilicet 1º cognitionem intellectus excellentiam alterius percipientis, 2º dispositionem voluntatis se illi submitte, et 3º actum formalem quo illum honoramus.

Si cultus intra mentem tantum sistat, dicitur *internus*; si vero quibusdam signis, ut genuflexione, signo crucis,

oratione, capitis inclinatione, etc., exterius prodeat, vocatur *externus*.

Dividitur 1º in cultum patriæ, cultum dulciæ et cultum hyperdulciæ. Cultus *patriæ* ille est, in usu Ecclesiæ, quo Deum propter infinitam excellentiam ejus nostramque ab illo dependentiam veneramur: nulli unquam exhiberi potest creaturæ. Cultus *dulciæ*, e contra, ille est quo submissionem nostram quibusdam creaturis propter aliquam earum excellentiam testificamur, vel in ordine naturali, v. g., regi, magnatibus regni, etc., et est civilis; vel in ordine supernaturali, nempe angelis et sanctis in cælo regnantibus, et est religiosus. Cultus *hyperdulciæ* ille est qui B. Mariæ virgini exhibetur: sic vocatur, quia sanctissima Virgo, ratione divinæ suæ maternitatis, omnes creaturas dignitate superat.

Dividitur 2º in absolutum et relativum: cultus *absolutus* proposito objecto, ob propriam excellentiam ejus, directe exhibetur, nec ad aliud refertur; *relativus* vero sic præsentis objecto exhibetur, ut ad aliud referatur: v. g., Christus adoratur propter semetipsum, en cultus absolutus; et cruce propter Christum, en cultus relativus.

Hic breviter nobis tractandum est 1º de cultu Christi, 2º de devotione erga sacratissimum Cor ejus, et 3º de cultu Crucis ejus exhibendo.

ARTICULUS PRIMUS.

DE CULTU CHRISTI.

Certum est Christum, ut Deum, supremo patriæ cultu esse adorandum: in hoc nulla difficultas. Negabant Nestoriani, aut saltem negare debebant Christum ut hominem esse adorandum, siquidem docebant illum moraliter tantum cum divinitate esse conjunctum.

Certum est iterum humanitatem Christi in se sumptam, et a divinitate, per impossibile, separatam, cultu patriæ adorari non posse, sed tantum cultu dulciæ vel hyperdulciæ. *Res per se patet.* Quæstio est igitur an humanitas Christi, Verbo divino conjuncta, cultu patriæ honorari possit.

PROPOSITIO.

*Humana Christi natura, Verbo divino conjuncta, supremo
latriæ cultu honoranda est.*

Prob. Hæc propositio est de fide, probatur Scriptura sacra, SS. Patrum testimoniis, et ratione.

1° *Est de fide*: fuit enim definita in V synodo generali, can. 9, his verbis: « Si quis ad peremptionem carnis, aut » in confusionem deitatis et humanitatis, unam naturam » sive essentiam convenientium portentose dicens, sic » adorat Christum, sed non una adoratione Deum Ver- » bum incarnatum cum ejus carne adorat, juxta quod » sanctæ Dei Ecclesiæ ab initio traditum est, talis ana- » thema sit. » *Labbe*, t. 6. Ergo.

2° *Prob. Scriptura sacra.* Philip. II, 9: *Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen..... ut in nomine Jesu omne genu flectatur.....* Ibi agitur de vera adoratione, ut patet: atqui illa adoratio exhibetur Christo ut homini, siquidem exaltatus est ut homo: ergo. Apoc. v, 12: *Dignus est Agnus qui occisus est accipere virtutem, et divinitatem, et sapientiam, et fortitudinem, et honorem, et gloriam, et benedictionem.* Agnus qui occisus est, est Christus ut homo, et cultus quo declaratur dignus, est cultus divinus. Ergo 2°.

3° *Prob. SS. Patrum testimoniis.* S. Athanasius, Epist. ad Adelphium: « Etsi ipsa caro seorsim spectata, pars sit rerum creatarum, attamen Dei facta est corpus. Neque vero hujusmodi corpus a Verbo dividentes adoramus, neque cum Verbum volumus adorare, ipsum a carne removemus. »

S. Ambros., de Spiritu sancto, lib. 3, cap. II, n. 79, ad hæc Ps. xcviij verba, *Adorate scabellum pedum ejus; quia sanctum est*, ait: « Per scabellum terra intelligitur; per terram autem Christi caro, quam hodie in mysteriis adoramus, et quam Apostoli in Domino adorarunt; neque enim divisus est Christus, sed unus; neque cum adoratur tanquam Dei Filius, natus ex Virgine denegatur. » Idem habet S. Aug. in eadem Ps. xcviij verba. Ergo 3°.

4° *Probatur ratione.* Persona Christi, ut pote divina, supremo latriæ cultu est adoranda. Atqui diversis modis persona Christi attingi potest, nempe 1° si spectetur divinitas secunda persona Trinitatis terminata; 2° si tota ipsius Christi persona immediate consideretur; 3° si attentio immediate apprehendat humanitatem, aut partem humanitatis Christi, v. g., Cor ejus sacratissimum, sacras ejus plagas, etc., et mediate personam. Nulla potest esse difficultas nisi in ultima hypothesi: at etiam in ea hypothesi legitimus est cultus latriæ supremus, siquidem reipsa personæ Christi exhibetur. Ergo 4°, etc. Aliunde, etc. Ergo, etc.

An cultus humanitati Christi exhibitus sit absolutus vel relativus, non sibi consentiunt theologi: quidam volunt illum esse relativum, quia non est legitimus, nisi in quantum ad divinitatem refertur. Rectius tamen sentire videntur qui affirmant illum esse absolutum; humanitas enim Christi adoratur propter excellentiam Verbi cui hypostatice conjuncta est: ergo ille cultus ad aliud suppositum non refertur, ergo est absolutus.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE DEVOTIONE ERGA SACRATISSIMUM COR JESU.

Hæc devotio non est antiquissima in Ecclesia: ortum cepit habere versus finem decimi septimi sæculi, et ejus occasio fuit quædam revelatio facta, circa annum 1675, Ven. Margaritæ Mariæ *Alacoque*, moniali ordinis Visitationis beatæ Mariæ, sublimioribus Christianis virtutibus commendatæ. P. *de la Colombière*, e societate Jesu, arbitrans hanc visionem esse divinam, et aliunde judicans devotionem erga sacratissimum Cor Jesu esse legitimam, ipsique gratam fore, ei propagandæ multum laboravit. Plures ejusdem societatis patres opus inceptum prosecuti sunt.

Nova devotio multos habuit adversarios, præsertim inter Jansenistas; sed multos etiam habuit defensores et propagatores inter laicos et clericos, tum regulares, tum

sæculares, inter episcopos et Romanos pontifices : celeriter diffusa est, et nunc fere ubique viget. De natura et soliditate ejus in duplici paragrapho paucis verbis tractaturi sumus.

§ I. — De natura devotionis erga Cor Jesu sanctissimum.

Ut natura hujus devotionis recte noscatur, attendendum est quod sit hujus objectum et quis finis.

Objectum est ipsummet Cor Christi, quod duplici modo considerari potest : materialiter scilicet, et metaphoricè. Materialiter spectatum, est illa pars corporis quæ hoc nomine apud omnes designatur ; metaphoricè vero consideratum, sumitur pro dilectione, fortitudine, charitate, magnanimitate et quibuscumque generosis animi qualitatibus. Quidam arbitrati sunt Cor Christi solummodo hoc posteriori sensu acceptum, non vero cor materiale, præfata devotionis esse objectum. Verum hoc falsum esse videtur, et certum, e contra, Cor Christi in duplici sensu acceptum, materialiter scilicet et metaphoricè, hujusce devotionis esse objectum.

1° *Cor materiale*, non mortuum, a corpore Christi præcisum et a persona Verbi divini separatum, sed ut pars humanitatis Christi a divinitate inseparabilis, proindeque cum illa semper adorabilis. Hoc constat 1° ex Officio in honorem sacratissimi Cordis Jesu, pro regno Portugaliæ et aliis ecclesiis approbato, cujus invitatorium sic se habet : *Cor Jesu charitatis victimam, venite, adoremus* : Cor Jesu, charitatis victima, est cor materiale. Plurima sunt in aliis Officii partibus quæ eundem habent sensum, v. g., *Cor Jesu, lancea perforatum*. 2° Ex bulla *Auctorem fidei*, quæ prop. 63, hæc habet : « Item in eo quod cultores Cordis Jesu hoc etiam nomine arguit, quod non advertant » sanctissimam carnem Christi aut ejus partem aliquam, » aut etiam humanitatem totam, cum separatione aut » præcisione a divinitate, adorari non posse cultu latriæ : » quasi fideles Cor Jesu adorarent cum separatione vel » præcisione a divinitate, dum illud adorant ut est Cor » Jesu ; Cor nempe personæ Verbi cui inseparabiliter uni-

» tum est, ad eum modum quo exsangue corpus Christi » in triduo mortis sine separatione aut præcisione a divinitate adorabile fuit in sepulcro : captiosa, in fideles » Cordis Christi cultores injuriosa. »

Insuper cum integrum corpus Christi viventis divinitati hypostatice sit unitum, singulæ ejus partes abstractivè spectari et adorari possunt : sic anno 1730 speciale Officium *de quinque plagis Christi* in breviarium Parisiense fuit insertum. Jansenistæ ei non obstiterunt, sed potius laudaverunt, licet sancta sedes hoc festum nondum admiserit, verum duntaxat officium pro quibusdam locis probaverit. Porro nulla est ratio cur sanctissimum Cor Christi minus esset adorabile quam manus, pedes et latus ejus. Ergo.

2° *Cor Christi metaphoricè sumptum*, pro immensa charitate qua dilexit nos, est simul ejusdem devotionis objectum, ut patet 1° ex multis Officii a summis Pontificibus approbati partibus ; 2° ex decreto S. Rituum Congregationis diei 26 januarii 1765, in quo dicitur de cultu in honorem sanctissimi Cordis Jesu instituto, « symbolice re- » novari memoriam divini illius amoris quo unigenitus » Dei Filius humanam suscepit naturam, et factus obe- » diens usque ad mortem, præbere se dixit exemplum ho- » minibus ; quod esset mitis et humilis corde ; » 3° ex epistola Pii VI ad Riccium, Pistoriensem episcopum, in qua legitur : « Sancta Sedes modum jam turbis et quæ- » stionibus imposuit, satisque declaravit quod substantia » illius devotionis ab omni certe superstitiosa materialitate » immunis, revera spectet, ut in symbolica cordis ima- » gine, immensam charitatem effusumque amorem divini » Redemptoris nostri meditemur atque veneremur. » » Ergo, etc. »

Certum est quidem Cor carneum Christi vividos illos affectus physice non experiri, quia in sola recipiuntur anima : at sanctissimum Cor illud talium affectuum naturale est symbolum ; merito igitur honoratur, sicut cor hominum nobilioribus commendatorum virtutibus honorari solet.

Sicut duplex voluntas, sic duplex est amor in Christo :

unus increatus et aternus, qui est amor Christi Dei, et amor creatus et finitus, qui est amor Christi hominis: utrumque sub symbolo Cordis veneramur, quia uterque est personæ Christi Dei et hominis.

Hinc intelligitur cur Cordi Christi modo ea tribuantur quæ cordi carneo tantum conveniunt, modo ea quæ non nisi cordi mystico seu amori Christi competunt, modo ea quæ de amore divino intelligenda sunt, modo ea quæ de solo amore creato intelligi possunt.

Hinc pariter mirum videri non debet, si Ecclesia modo unum, modo alterum devotioni nostræ proponat objectum, et duplex habeat Officium, unum in honorem Cordis materialis, de quo supra; et alterum amoris Christi erga homines commemorativum, cujus invitatorium est: *Christum pro nobis passum, venite, adoremus*. Prioris devotionis symbolum est Cor seorsim repræsentatum, sive solum, sive in manu Christi positum; posterioris vero, est Christus ostendens pectus suum apertum et in medio Cor suum inflammatum. Primum Officium ex speciali concessione recitatur in Hispania, Lusitania et in quibusdam aliis locis: secundum est de jure communi in omnibus locis pro quibus S. Rituum Cong. dat licentiam festum SS. Cordis Christi celebrandi.

Ratio fundamentalis cur Ecclesia quamdam semper admiserit restrictionem relative ad objectum cultus erga sanctissimum Cor Jesu, est quæstio physiologica. An Cor carneum naturale sit organum amoris: communis opinio affirmat, et hoc sufficit ut Officium permittat, non vero ut quæstionem dogmatice definiat.

Finis autem devotionis erga sacratissimum Cor Jesu est, 1º corda nostra divinis flammis accendere, 2º nos gratitudinis sensibus erga Christum perfundere et ad colendum sacratissimum Cor ejus impellere, 4º debitas satisfactiones pro injuriis illi, præsertim in Eucharistiæ sacramento, illatis, a cunctis animabus devotis offerri promovere. Hos fines luculenter exprimunt Galliarum præsules, comitia generalia anno 1765 celebrantes, in epistola quam ad omnes alios ejusdem regni episcopos direxerunt, ut eos invita-

rent ad hanc devotionem in propriis diocesisibus instituendam.

§ II. — De soliditate devotionis erga sacratissimum Cor Jesu.

Pios Cordis Jesu cultores vocaverunt Jansenistæ et *Grégoire*, *Hist. des sectes relig.*, t. 2, per contemptum, *Cordicolas*, quemadmodum Apollinaristæ catholicos humanitatis Christi adoratores, *Anthropolatras* seu *Hominicolas* olim appellabant: contra quos sit

PROPOSITIO.

Devotio erga sacratissimum Cor Jesu pia est ac legitima.

Probatur judicio dogmatico Pii VI, praxi Ecclesiæ et ratione theologica.

1º *Judicio dogmatico Pii VI*. Sic enim se habet summus ille Pontifex, in bulla dogmatica *Auctorem fidei*, anni 1796, ubique recepta, prop. 62: « Doctrina quæ » devotionem erga sacratissimum Cor Jesu rejicit inter » devotiones quas notat velut novas, erroneas aut saltem » periculosas, intellecta de hac devotione qualis est ab » Apostolica Sede [probata, falsa est, temeraria, pernicio- » sa, piarum aurium offensiva, in Apostolicam Sedem » injuriosa. » Idem seruitur ex propositione 63 ejusdem bullæ, superius relata. Ergo.

2º *Praxi Ecclesiæ*. Ecclesia, quæ est columna et firmamentum veritatis, praxim erroneam approbare non potest: atqui tota Ecclesia devotionem erga sacratissimum Cor Jesu approbavit; ab anno enim 1686 quo festum sacratissimi Cordis celebrari cœpit, innumeri episcopi in cunctis orbis catholici partibus illud approbarunt, instituerunt, celebrarunt et celebrari jusserunt, quod ipsa S. Rituum Congregatio, anno 1765, his verbis declaravit: « Sacra Congregatio, probe noscens cultum Cordis Jesu » jam per omnes fere catholici orbis partes, faventibus » earum episcopis, propagatum, sæpe etiam a Sede Apo- » stolica decoratum millenis indulgentiarum brevibus, » datis ad innumeras propemodum confraternitates sub

» titulo Cordis Jesu canonice erectas... annuendum cen-
» suit postulationi episcoporum regni Poloniae. »

Eodem anno 1765, clerus Gallicanus, precibus Mariae Leckzinska reginae ultro annuens, illud festum admisit.

Romani pontifices diu, pro more suo, expressam Apostolicae Sedis confirmationem concedere distulerunt : tandem Clemens XIII festum sanctissimi Cordis Jesu in omnibus ecclesiis Romae instituit, et ubique celebrari permisit ; Pius VII, diversis rescriptis dierum 7 martii 1801, 20 martii et 15 novembris 1802, 12 et 15 julii 1803, 7 julii 1805 et 16 septembris 1807, varias concessit indulgentias iis qui semel *Pater* et *Ave* in honorem divini illius Cordis recitarent ; item brevibus 7 martii 1801 et 25 januarii 1803, alias concessit indulgentias confraternitatibus erectis vel erigendis in honorem ejusdem divinis Cordis : illa devotio et istae confraternitates adeo multiplicatae sunt, ut nullibi nunc ignorentur. Ergo 2°.

Attamen hoc festum nondum fuit praescriptum, nec etiam concessum ut generale : sed Romani Pontifices, ut sanctissimam hanc devotionem celerius promoverint, statuerunt, ex singulari privilegio, episcopos qui obtinerent licentiam praedictum celebrandi festum, diem pro arbitrio determinare posse, et indulgentias festo annexas simul transferri.

Festum istud celebratur Romae, die veneris octavam festi Corporis Christi immediate sequentis.

3° *Ratione theologica*. Illa enim devotio est legitima, quae est pura et sancta, tum in objecto, tum in fine, tum in actibus quos praescribit, tum in effectibus quos producit : atqui devotio erga sacratissimum Cor Jesu est pura et sancta, tum in objecto, etc.

1° *In objecto*. Habet enim pro objecto Cor Christi, tum carneum, tum mysticum, *ut ostendimus* : at sanctissimum Cor illud, sub utroque respectu consideratum, est cultu patriae dignum, nam una et eadem adoratione colendum est Verbum divinum et quidquid ad personam ejus pertinet : at Cor Christi ad personam Verbi divini pertinet, siquidem consideratur prout hypostatice ei unitur. Fatentur

adversarii legitimum esse cultum qui carni Christi in sanctissimo Eucharistiae sacramento exhibetur, imo et festum in honorem Quinque Plagarum Christi institutum : at Cor Christi non est objectum minus adoratione dignum quam ejus caro et sanguis, quam ejusdem plagae ; quid enim sunt plagae, nisi membra vulnerata ? Similiter et Cor est membrum, sed membrum nobile, et divinitati semper unitum. Ergo 1°.

2° *In fine* : patet ex dictis. Quid enim laudabilius, magis purum et sanctum, quam Christum Filium Dei amare, redamare, gratias illi rependere, eique dignas pro tantis injuriis satisfactiones offerre ? Ergo 2°.

3° *In actibus quos illa devotio praescribit*. Praescribit enim divitiarum Cordis Jesu contemplationem, injuriarum ipsi illatarum meditationem, amaritudinis ejus compassionem, flagrantis illius amoris participationem, et externa quaedam exercitia ad hos fines tendentia. Ergo 3°.

4° *In effectibus quos producit*. Nata est enim producere abundantiosem gratiae effusionem, majorem cum Christo unionem, divinae charitatis augmentum, in dies crescentem perfectionis Christianae progressum, etc. Ergo 4°, etc. Aliunde, etc. Ergo.

Dices : Devotio erga sacratissimum Cor Jesu idem habet objectum et eundem finem ac cultus in honorem sanctissimae Eucharistiae institutus : ergo est inutilis.

R. 1° Nego ant. Plurimae enim sunt inter utrumque differentiae : 1° in objecto ; objectum enim cultus erga divinam Eucharistiam est integer corpus Christi, nullo speciali respectu habito ad Cor ejus ; objectum vero posterioris devotionis est sacratissimum Cor illud, sive materialiter, sive mystice consideratum, *ut explicavimus* ; 2° in motivo : motivum devotionis erga Eucharistiam est dignitas carnis Christi cum Verbo divino conjunctae, et motivum alterius devotionis ardentissimus est amor Christi, tum erga Deum, tum erga homines ; 3° in fine ; solemne enim festum in honorem sanctissimae Eucharistiae fuit institutum ut fidem nostram in praesentiam realem testaremur, tantum veneremur sacramentum, et publicas rependeremus gratias

Christo pro immenso charitatis ejus beneficio; præcipuus vero finis devotionis erga sacratissimum Cor Jesu est amorem illius specialiter recolere et injurias ipsi illatas reparare, etc.

R. 2°. *Nego conseq.* Cur enim Ecclesia duplex instituere non posset festum ad recolendum idem objectum sub duplici respectu consideratum, et ad eundem finem obtinendum?

Aliunde, cum adversarii non negent legitimum esse cultum sanctæ Eucharistiæ exhibitum, si dicant devotionem erga sacratissimum Cor Jesu idem habere objectum et eundem finem, jam illam condemnare non possunt quin sibi contradicant.

Neque addant eam esse novam; est quidem nova in sua existentia, sicut pleræque aliæ festivitates Christianæ fuerunt novæ: sed principia ejus religioni Christianæ sunt cœva, ut patet ex dictis. Ergo.

SCHOLIUM.

Ex principiis modo expositis facile deducitur quid sentiendum sit de devotione erga Cor sanctissimum B. Mariæ Virginis: hæc devotio, cujus P. Eudes, congregationis *Eudistarum* institutor, præcipuus fuit propagator, a sexdecim archiepiscopis et episcopis Galliarum jam fuit approbata anno 1648, longe igitur ante devotionis erga sacratissimum Cor Jesu initium; multos habuit sibi contrarios, et nihilominus diffusa est, ac ubique nunc existit.

Huic devotioni applicari possunt, servata proportione, cuncta principia quibus devotionem erga Cor Jesu vindicavimus. 1° Ecclesia illam approbavit, licet minus solemniter quam alteram; multas concessit indulgentias ejus sectatoribus; festum in ipsius honorem institutum in multis locis ex ordinariorum consensu celebratur, et in primis Romæ, ex concessione Pii VII, data anno 1807. 2° De fide est B. Mariam honorari posse cultu hyperdulæ; si autem illam sic honorare liceat absolute, cur eam honorare non liceret sub speciali respectu purissimi ipsius Cordis, in memoriam sanctissimarum affectionum quibus ornatum

fuit, et præsertim amoris quo erga Deum et homines flagravat? 3° Devotione erga Cor Jesu semel instituta, devotio erga Cor Mariæ hinc naturaliter fluebat, propter arcitissimum amoris inter utrumque semper existentis vinculum: Jesus Matrem suam singulariter diligens, eam voluit, quantum poterat, suorum honorum, honorum et gloriæ participem reddere. Vide P. Galiset, *Dévotion au Cœur de Jésus*, l. 3, cap. 4.

ARTICULUS TERTIUS.

DE CULTU CRUCIS CHRISTI.

Centuriatores Magdeburgenses asserunt veram Crucem, cui Christus affixus est, a tempore Passionis Domini periisse; cæteri protestantes dicunt nullum ei, ex hypothesi quod existat, debitum esse cultum, cunctasque imagines Crucis, sive pictas, sive sculptas, e medio tollunt, tanquam idololatriæ instrumenta, clamantes signum crucis e Montanistarum schola prodiisse.

At certum est 1° usum cruce frontem signandi antiquissimum et universalem apud Christianos esse; Tertull., lib. de Corona, cap. 3, illum jam exhibet ut generalem: « Ad » omnem progressum atque promotum, *inquit*, ad omnem » aditum et exitum, ad vestitum, ad calceatum, ad lava- » era, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quæ- » cumque nos conversatio exercet, frontem crucis signaculo » terimus.»

S. Cypr., Testimoniorum lib. 2, cap. 22: « Quod in » hoc signo crucis salus sit omnibus qui in frontibus no- » tentur.»

Idem habent Origenes, Eusebius, S. Basilius, S. Aug. multis in locis, etc. Dicant ergo Pseudoreformati qua ratione illi Patres, qui Montanistas velut infames hæreticos habebant, morem cruce se signandi ab eis hauserint, et quo modo mos ille statim universalis sine ullo innovationis vestigio evaserit, atque semper perseveraverit?

Certum est 2° veram crucem Christi ab Helena fuisse repertam; hoc enim factum testantur Eusebius, in Vita

Constantini, S. Cyrillus Hierosolymitanus, in Epistola ad Constantium, cui propriis verbis dicit: «Tempore..... patris tui Constantini, salutare Crucis lignum Hierosolymis inventum est.» S. Ambros., de obitu Theodosii Magni, Sulpicius Severus, Theodoretus, Socrates, Sozomenes, etc.

PROPOSITIO.

Crux Christi, sive verâ, sive sculpta aut depicta, sive aliquo modo figurata, vero digna est cultu.

Prob. Testimoniis SS. Patrum, praxi Ecclesiæ et ratione.

1° *Testimoniis Patrum.* S. Aug., Tract. 118 in Joan., part. 2: «Quid est, quod omnes noverunt signum Christi, nisi crux Christi? Quod signum, nisi adhibeatur, sive frontibus credentium, sive ipsi aquæ ex qua regenerantur, sive oleo quo chrismate ungentur, sive sacrificio quo aluntur, nihil eorum rite perficitur.» Hæc in memoriam Christi crucifixi fiunt; cur sculpturas et picturas, idem objectum repræsentantes, eadem intentione habere et honorare non liceret?

S. Chrysost., Homil. 54 in Matth.: «Crucem Christi quasi coronam circumferamus; per eam enim omnia quæ ad nos spectant perficiuntur. Si regenerari oporteat, Crux adest; si mystico cibo illo nutriri, si ordinari, et si quidvis aliud faciendum, ubique nobis adest hoc victoriæ symbolum. Idcirco et domi, et in parietibus, et in fenestris, et in fronte, et in mente, illam cum multo studio depingimus.» Quid clarius desiderari potest? Innumera sunt alia testimonia non minus clara. Ergo 1°.

2° *Praxi Ecclesiæ*, tum Latinae, tum Græcæ, quæ signum crucis in cunctis orationibus suis, cæremoniis et sacramentis conficiendis vel administrandis adhibet, cruces sculptas et depictas in altaribus, in templis, in domibus et in viis publicis honorifice collocat; duo festa in honorem veræ Crucis instituit Ecclesia Latina, eaque a longo tempore celebrat; crucifixum, seu imaginem Christi in cruce mortui fidelibus adorandum, præsertim die veneris Majoris hebdomadæ, ubique proponit. Ergo 2°.

3° *Ratione.* Christus in cruce moriens erat adorandus, et certe de doloribus ab ipso in hoc ignominia instrumento perpessis nunquam satis cogitare possumus, advertendo hæc omnia ex immensa ipsius charitate pro nobis facta esse: ergo quod per se natum est tantum amoris mysterium in mentem nostram revocare, honore dignum est: atqui præsentia veræ crucis sanguine Christi aspersæ, imago Christi in cruce affixi, sive sculpta, sive picta, et signum crucis, apta sunt ineffabili mysterio Crucis in mentem nostram revocando: ergo.

Hinc Iconoclastæ octavi sæculi, de quibus mox dicturum sumus, cruces venerandas esse non negarunt, adeo res aperta et certa omnibus Christianis videbatur. Vide S. Joan. Damasc. de Imaginibus, lib. 2.

Cultus autem qui exhibetur Cruci, sive veræ, sive sculptæ aut depictæ, vel alio modo signatæ, est cultus latriæ relativus: nullus quippe est inter catholicos, ne quidem infans primis catecheseos rudimentis instructus, qui arbitretur cultum Cruci exhibitum, ad lignum, aurum, argentum, etc., referri, et non unice ad Christum. Pudeat igitur Protestantes veterem patrum suorum idololatriæ calumniam in nos injicere.

Eodem cultu ac vera Crux alia honorantur objecta quæ passionibus Christi aliquo modo inservierunt, et dignitatis ejus, juxta communem intelligendi modum, participaverunt, ut præsepe, columna, clavi, lancea; sed harum imagines non honorantur, quia Christum per se non exhibent sicut imagines Crucis.

Dices 1°: Si propter Christi contactum, vera Crux sit adoranda, pariter adorari potuissent labia Judæ et manus carnificum Christum crucifigentium: atqui hæc absurda sunt: ergo.

R. Nego maj. et paritatem. Ideo enim vera Crux adoranda est, quia fuit instrumentum exaltationis Christi ipsiusque triumphus: unde ipsi facta est gloriosa. Contra vero labia Judæ, manus crucifigentium illi fuerunt odiosæ, et earum præsentia non nisi odium nostrum excitare potuisset. Ergo.

Similiter absurde honorarentur asini, quia Christus insedit asino; imo ipsum asinum cui insederat forte non licuisset honorare, propter quamdam indecentiam inde, juxta opinionem hominum, nascentem.

Dices 2°: Pius filius instrumenta ignominiae patris, v. g., flagella, patibulum, etc., non putat honoranda, sed ab eis abhorret: ergo a pari dicere debemus cum Theodoro de Bèze: « Je sens de l'horreur en mon âme contre le crucifix. Il me retrace la cruauté des Juifs contre le Christ, » et pour cela je n'en puis endurer la vue. »

R. Nego conseq. et paritatem, propter rationem jam expositam. Cum enim Crux triumphali et gloriae Christi fuerit occasio, imagines eum Cruci pendentem representantes, ipsum natae sunt honorare, dum, e contra, instrumenta ignominiae patris memoriam patris respectu filii non decorant, nisi forte innocens et gloriosus occubuisse, quo in casu dicta instrumenta honorare liceret. Ergo.

Si ergo Crucis imagines impiam Judaeorum crudelitatem revocant, multo magis directe charitatem Christi exhibent: porro eas sub hoc respectu honoramus: ergo.

Notandum, ex communi Patrum sententia et antiquissima ac universali Ecclesiae traditione, signum crucis multam habere efficaciam, fide utentium innixam, ad fugandos daemones, superandas tentationes, etc.

CAPUT DECIMUM.

DE CULTU SANCTORUM EORUMQUE RELIQUIARUM ET IMAGINUM.

Tres hujus capituli erunt articuli.

ARTICULUS PRIMUS.

DE CULTU SANCTORUM.

Vigilantius, presbyter Barcinonensis, circa finem quarti saeculi docebat nos viventes pro invicem orare posse; at negabat sanctos in caelo regnantes aliquid posse, aut in-

vocandos esse. Illius errores adoptaverunt Protestantes in decimo sexto saeculo, eosque nunc defendunt, contendentes 1° hujusmodi cultum esse inutilem, quia sancti in caelo regnantes nos audire non possunt, et 2° perniciosum atque idololatricum, quia mediationem Christi insufficientem esse arguit, et honorem soli Deo debitum ad creaturam transfert. Nobis igitur probandum est 1° sanctos in caelo regnantes honorare licere; 2° eos invocare pariter licere, et 3° hanc invocationem utilem esse.

PROPOSITIO PRIMA.

Sanctos in caelo regnantes honorare licitum est.

Prob. Scriptura sacra, SS. Patrum testimoniis, praxi Ecclesiae et ratione.

1° *Scriptura sacra.* In variis Scripturae locis, v. g., Gen. XVIII, 2; Josue, v, 15; III Reg. XVII, 7; IV Reg. II, 15, exhibentur angeli et viri praecellentes ab hominibus laudabiliter honorati, non civiliter tantum et propter qualitates naturales, sed religiose, propter divinam eorum missionem: at si cultum religiosum angelis et hominibus a Deo missis in terra degentibus exhibere liceat, cur sanctos in caelo regnantes honorare non liceret? nullam sufficientem rationem hujus differentiae afferre queunt Protestantes. Ergo 1°.

2° *SS. Patrum testimoniis.* Quaedam tantum inter innumera seligemus. S. Hieron., Epist. ad Riparium, part. 2: *Honoramus servos, ut honor servorum redundet ad Dominum.* Hic adversus Vigilantium de honore sanctis debito ex professo loquitur.

S. Aug., contra Faustum, lib. 21, cap. 21: « Populus » Christianus memorias martyrum religiosa solemnitate » concelebrat, et ad excitandam imitationem, et ut meritis eorum consocietur, atque orationibus adjuvetur. » Ergo 2°.

3° *Praxi Ecclesiae.* Ex historia enim ecclesiastica aperte constat in primis etiam saeculis receptum fuisse usum sanctos et praesertim martyres solenni honore prosequendi,